

Pel que fa en concret a la connexió, la naturalesa dels membres units és diferent en l'un i l'altre nivell: oracionalment, hom uneix clàusules, sintagmes o parts de sintagmes (constituents menors); textualment, és possible connectar oracions, conjunts d'oracions o una oració amb un esdeveniment extralingüístic.

D'altra banda, la funció pragmàtica dels connectors és molt més variada textualment, ja que freqüentment no indiquen connexió entre continguts proposicionals (ús extern del connector) sinó entre elements de l'enunciació (ús intern del connector). Així doncs, els connectors textuals són elements fonamentals com a marcadors de les actituds dels interlocutors, de la progressió temàtica del text o la distribució de torns de paraula en la conversa.

Maria Josep Cuenca
Universitat de València

BIBLIOGRAFIA

- ANSCOMBRE, Jean-Claude & Oswald DUCROT (1977) "Deux *mais* en français?" *Lingua* 43, ps. 23-40.
- (1983) *L'argumentation dans la langue*. Bruxelles. Mardaga.
- BADIA I MARGARIT, Antoni M^a (1962) *Gramàtica catalana*. Madrid. Gredos. 1962.
- BERRENDONNER, Alain (1983) "Connecteurs pragmatiques et anaphore." *CLF* 5, ps. 215-246.
- BROCKWAY, D. (1981) "Semantic constraints on relevance" dins P. Parret, M. Sbisà & J. Verschueren (1981) *Possibilities and limitations of pragmatics*. Amsterdam. J. Benjamin.
- BROWN, G & G. YULE, (1983) *Discourse analysis*. Cambridge. C.U.P.
- BRUCART, Josep Maria, (1987) *La elisión sintáctica en español*. Bellaterra. Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- BRUXELLES, S. et alii (1976) "Mais, occupe-toi d'Amélie" dins *Actes de la recherche en sciences sociales*, 6, ps. 47-62. [Reproduït a Ducrot, O. et al. (1980) *Les mots du discours*. Paris. Minuit, ps. 93-130].
- CADIOT, Anne et al. (1978) "Oui MAIS non MAIS ou il y a dialogue et dialogue" dins *Langue française*, n° 42, ps. 94-102.
- CHOMSKY, Noam (1981): *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht. Foris.
- CLF = *Cahiers de Linguistique Française* 5. *Connecteurs Pragmatiques et Structure du discours Actes du 2ème Col.loque de Pragmatique a Genève (7-9 mars, 1983)*. Unité de Linguistique Française. Univ. de Genève. 1983.
- CUENCA, Mª Josep (en preparació) *Les oracions adversatives*. Tesi Doctoral. Universitat de València.
- (e.p.) "Els matisadors: connectors oracionals i textuals". Apareixerà al n° 8 de *Caplletra*.

- DIJK, Teun A. van (1977) *Text and context*. London. Longman. [Trad.cast. *Texto y contexto*. Madrid. Cátedra. 1980.]
- ESPINAL, Mª Teresa (1988) *Significat i interpretació*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- FABRA, Pompeu (1956) *Gramàtica catalana*. Barcelona. Teide. 1974.
- FUENTES RODRÍGUEZ, Catalina (1987) *Enlaces extraoracionales*. Sevilla. Alfar.
- HALLIDAY, Michael A. K. & Ruquaiya HASAN (1976) *Cohesion in English*. London. Longman. [Citem per la 5na ed. 1983].
- IBRAHIM, Amr Helmy (1978) "Coordonner pour argumenter." *Semántikos* 2.2, ps. 21-42.
- LÓPEZ-GARCÍA, Ángel (1983) "Las conjunciones y la oración compuesta" dins *Estudios de lingüística española*. Barcelona. Anagrama, ps. 43-65.
- MAINGUENEAU, Dominique (1987) *Nouvelles tendances en analyse du discours*. Paris. Hachette.
- MARINER BIGORRA, Sebastià, (1981) "Pues y doncs adversativos." dins *Studia Linguistica in Honorem E. Coseriu 1921-1981*. Madrid. Gredos, ps. 289-297.
- MOESCHLER, Jacques (1982) *Dire et contredire*. Berne. Peter Lang.
- PLANTIN, Christian, (1978) "Deux MAIS" dins *Sémantikos*, vol. 2, n° 2-3. RIGAU, Gemma (1981) *Gramàtica del discours*. Bellaterra. UAB.
- SCHIFFRIN, Deborah, (1987) *Discourse markers*. Cambridge. C.U.P.
- SOLÀ, J. & Josep M. PUJOL (1989) *Tractat de Puntuació*. Barcelona. Columna.
- SPEERBER, Dan & Deidre WILSON (1986) *Relevance. Communication and cognition*. Oxford. Basil Blackwell.

FONTS DEL CORPUS

- AVUI (1987) 15/VI/87, any XII. [AVUI-1]
- AVUI (1988) 30/XI/88, any XIII, [AVUI-2]
- EL TEMPS (1988) any V. Del 19 al 25 de desembre, número 235. València. Setmanari d'informació general. [TEMPS]
- FUSTER, Joan (1962) *Nosaltres els valencians*. Barcelona. Edicions 62. Col·lecció "El Cangur". [Citem per la cinquena ed., 1982]. [NOS]
- LOZANO, Josep (1986) *Laodamia i altres contes*. València. Edicions 3 i 4. Sèrie "La unitat" n° 109. [LAO]
- PLA, Josep (1978) *El carrer estret*. Barcelona. Destino. Col. "El Doff". [Citem per la segona edició dins "El Doff", 1979]. [CAR]

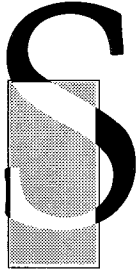
-
- RODOREDA, Mercè (1974) *Mirall trencat*. Barcelona. Edicions 62. MOLC. 1ª ed. en aquesta col·lecció, 1983. [Citem per la 5na. ed. 1984]. [MIR]
- SERRANO, Sebastià (1980) *Signes, llengua i cultura*. Barcelona. Edicions 62. Col. "Llibres a l'abast" nº 154. [Citem per la setena edició, 1987]. [SIG]
- SOLDEVILA, Carles (1980) *Bola de neu*. Dins Soldevila & Millàs-Raurell, *Teatre*. Edicions 62. MOLC. Barcelona, ps. 14-62. [BOL]
- SÜSKIND, Patrik (1985) *El perfum. Història d'un assassí*. [Trad. cat. de Judith Vilar]. Barcelona. Seix Barral. 1986.[PER]
- TORRENT, Ferran (1984) *No empenyeu el comissari!* València. L'ham. [Citem per la segona edició, 1985]. [NO E]
- VALOR, Enric (1975) *Obra literària completa*, vol I. València. Gorg.[OBR]
- VILLALONGA, Llorenç (1961) *Bearn o la sala de les nines*. Barcelona. Edicions 62. MOLC. [Citem per la tercera edició dins aquesta col·lecció, 1983]. [BEA]

M A R I A

C O N C A

UNA APROXIMACIÓ PRAGMÀTICA ALS LLIBRES PROVERBIALS CATALANS

i acceptem alguns dels axiomes de la concepció semiòtica de la cultura, convindrem a considerar que la cultura és el dipòsit d'informació que posseeix la memòria d'una col·lectivitat, que la cultura té en la llengua el seu principal instrument, el qual no és solament el mitjà més perfeccionat per a comunicar informació sinó que, de més a més, és una espècie de casella on se sedimenta la massa d'informació o l'enciclopèdia de la col·lectivitat, i que els textos, i els textos literaris en particular, es troben entre els principals subministradors de la cultura.¹ Tanmateix, la cultura hauríem de definir-la, més que no com a suma de textos, com a sintetitzadora i productora d'aquests. Diguem-ne que, constantment, es filen teixits novells sobre canemassos antics, o sobre canemassos nous amb fils antics. I no és pas casualitat que *text* etimològicament signifiqui 'teixit'.

D'altra banda, els textos que es produeixen en una etapa històrica concreta estan íntimament lligats al seu context sociocultural i poden ser subministradors de models del món, els quals van variant segons les necessitats econòmiques i socials. És en aquesta línia argumental, i a través de la història de la cultura catalana, com s'ha d'analitzar la producció dels textos proverbials que han configurat al llarg del temps una part important de la nostra cultura. Si als segles XIII i XIV es pot parlar d'un gènere o d'una tipologia proverbial amb unes característiques pragmàtiques específiques, en l'actualitat moltes de les funcions d'aquells textos han desaparegut i, nogensmenys, molts d'ells ens han pervingut per via oral i han passat a formar part del nucli de la llengua, a sedimentar-s'hi com a part de la memòria col·lectiva. I és que una cosa era la intenció didàctica o moralitzant del compilador o autor del llibre i una altra, la funció que aquests petits textos poden realitzar una vegada alliberats de co-text i del context on s'havien produït.²

(1) Vegeu C. SEGRE (1985): *Principios de análisis del texto literario*, Barcelona, Editorial Crítica.

(2) A l'estudi introductor de M. CONCA (1988): *Els refranys catalans*, València, Editorial Tres i Quatre, trobareu desenvolupada aquesta idea.

Un altre aspecte a dil·lucidar és si considerem aquest gènere proverbial englobat dins la literatura i, doncs, qualifiquem els proverbis de textos literaris o si, altrament, els classifiquem sota el rètol recent de textos paraliteraris.³ Si situem els llibres proverbials catalans en el moment de la seva producció (els *Proverbis*, de Guillem de Cervera; el *Llibre de Saviesa del rei en Jacme d' Aragó*; el *Llibre de paraules e dits de savis e filòsofs*, de Jahuda Bonsenyor; les traduccions dels *Proverbis* de Salomó i del *Llibre de Cató*; les *Flors o Autoritats*, sentències tretes de les epístoles de Sèneca a Lucil; el *Secret de secrets*, de filiació pseudo-aristotèlica; els *Proverbis de Ramon*, els *Proverbis d' ensenyament* i els *Mil proverbis*, de Ramon Llull; els *Proverbis Àrabs*, de traductor anònim; l' *Art memorativa*, de Bernat Garí; el *De consolatione philosophiae*, de Boeci, traduït per Antoni Sapllana i Antoni Ginebreda; el *Llibre de tres*, d' autor anònim; el *Llibre de bons amonestaments*, d' Anselm Turmeda; la *Doctrina moral*, d' En Pacs; etc.), durant els segles XIII i XIV, veurem que no foren textos fets per a ser llegits com a literaris, ans al contrari, eren concebuts primordialment com a textos d' ensenyament, destinats a un lector model infant, unes vegades, o a un lector model polivalent, d' altres. Des del punt de vista clàssic de les tres funcions de la literatura: *movere, docere, placere*, aquests textos solament tendeixen a accomplir-ne les dues primeres i, com que la recepció hi compta, no han estat generalment considerats com a literaris. Una bona mostra del que diem és la poca atenció que han merescut per part dels historiadors de la literatura i dels assagistes en general, tant en el camp del pensament especulatiu com en el de l'educació.

Més discutible seria si, en el context actual, aquests llibres proverbials podrien recepcionar-se com a literaris, tal com ha passat amb la Bíblia i altres textos "sagrats" que han gaudit de la metamorfosi de la literaturització. Realment, despullats de moralitat els llibres proverbials, i en molts casos ni tant sols cal fer aquest exercici, hom pot llegir-los plaentment i fruit de llur poesia i de llur saviesa. Heus-ne ací alguns exemples.

Dels *Proverbis* de Guillem de Cervera⁴:

- Qui no ha ulls orbs és: e pus orbs qui huyls ha,
pus no veu mals, ne bes, ne concix ço que fa.
- De perlar pots apendre callan, e no parlan,
de callar fes reprendre: savi es rete callan.
- Mays val ésser amats trop mays per sos sotmés
que temuts ne dieptats: notats lo fayt quals és.
- Per estrany encontrada, ne de temps per longança,
no deu ésser trencada entre amics amistança.

(3) Vegeu V. SALVADOR (1988): *La frontera literària*. Barcelona, Ed. PPU, pàgs. 201-228.

(4) Dins *Cançoner dels Comtes d' Urgell*, Barcelona, 1906. Societat Catalana de Bibliòfils. Pàgs 1-88. Lamentem no poder citar els proverbis de Guillem de Cervera a través de la tan esperada edició crítica de Joan Coromines, pendent de publicació.